

Quo vadis politiikan tutkimus!

Vastauksia kysymykseen: mistä on nuoret politologit tehty

J ARMO RINNE

Turussa järjestettiin tammikuun 14.-15. päivä Poliitiikan tutkimuksen päivät 31. kertaa. Erityisen mieltä kiihottavaksi ohjelmakohdaksi näytti nousevan paneelikeskustelu, joka oli otsikoitu haastavasti: “*Quo vadis - politiikan tutkimus*”. Paneelin tarkoituksena oli, että “nuori sukupolvi kertoo, minne suomalainen valtio-oppi on menossa institutionalisoituneen sukupolven esittäessä näkökulmiaan yleisön joukosta”. Tässä tehtävää kerrakseen kenen tahansa harteille säilytettäväksi, ja vaikeuskerrointa lisäämässä oli tehtävänasettelun implisiittiset eronteon, erottelun ja poliittisuuden vaatimukset. Tarkoituksena oli erotella nuoret, innovatiiviset ja vihaiset? politologit vanhoista politologijäärystä. Paneelin asetelma ja näytteillepano oli siten mitä herkullisin.

Nuorehkon polven tutkijoista paneeliin osallistuivat: Anne Koski Tampereen yliopistosta (kansainvälinen politiikka), Kimmo Grönlund Åbo Akademiasta (valtio-oppi), Tapio Raunio Helsingin yliopistosta (valtio-oppi) ja Iisa Räsänen Jyväskylän yliopistosta (valtio-oppi). Paneelin puheenjohtajana toimi Kaisa Herne Turun yliopistosta (valtio-oppi).

Paneelikeskustelu ei ollut aivan autenttinen *live*-keikka. Osallistujille oli lähetetty kysymykset, joiden tiimoilta oli tarkoitus keskustelua käydä. Tämän lisäksi oli vanhoista Poliitiikka-lehdistä saksittu etabloituneitten politologien mielipiteitä ja provokaatioita, joissa valtiotieteellisen yhdistyksen puheenjohtajan Erkki Berndtsonin kannanotot olivat näyttävästi esillä. Sitaatit olivat pääsääntöisesti paneelistien tiedossa jo etukäteen. Etukäteisinformoinnin tavoitteena oli tehokkuuden maksimointi, tarkoitus oli saada aikaan relevanttia ja asiassa pitäytävää puhetta pariksi tunniksi.

Asetelmana se, että nuorten annetaan kommentoida jo *instituutioituneiden* tutkijoiden ajatuksia ja mielipiteitä, on erinomainen. Tarjoaahan se mahdollisuuden reagoida siihen, miten varttuneemmat tutkijat ovat politiikan tutkimuksen tehtävän ymmärtäneet ja samalla tilaisuuden tehdä pesäeroa vanhaan ajatteluun ja tarjota tilalle jotakin uutta ja omalinjaista. Hyvä etukäteispreppaus tuntui kuitenkin jossakin määrin

keskustelun liekanarulta selittäen siten keskustelua aika ajoin vaivannutta aneemisuutta.

Quo vadis-politiikantutkimus haki vastausta seuraaviin kysymyksiin:

1. Mikä on politiikan tutkimuksen tehtävä ja identiteetti?
2. Mitä politiikan tutkimuksen pitäisi tutkia?
3. Miten politiikka pitäisi tutkia?
4. Mitä ongelmia liittyy politiikan tutkimuksen käytäntöihin?

Politiikan tutkimuksen tehtävä ja identiteetti?

Keskustelun aloitti Tapio Raunio, jonka mielestä politiikan tutkimuksen tulee aina jollakin tavalla liittyä yhteiskunnalliseen todellisuuteen. Sen pitää olla kytköksissä jokapäiväiseen todellisuuteen. Raunio näkee politiikan tutkimuksen vaaraksi sen, että se irrottautuu omaksi itseriittoiseksi tutkimukselliseksi sfääriseksi, joka on irti yhteiskunnan tarpeista. Raunio määritteli politiikan tutkimuksen tehtävästä herätti osassa yleisöä lievää sarkastista huvittuneisuutta.

Lisa Räsänen puolestaan piti tärkeänä sitä, ettei politiikan tutkimusta rajattaisi lokeroituneeksi tai sektoraaliseksi tutkimukseksi. Poliitiikan tutkimuksen tutkimuskohteita tulisi lähestyä uteliaana, kuten lapsi, ja tutkia asioita politiikan kannalta. Kannattaisi kysyä, mitä politiikka voisi olla ja tutkia politiikkaa esimerkiksi erilaisten perspektiivien törmäämisinä - tilanteina, joissa ei ole yksiselitteisiä ja kategorisia totuuksia.

Kimmo Grönlund asetti politiikan tutkimukselle vain yhden suuren pyrkimyksen, etsiä ja selittää niitä lainalaisuuksia, joiden mukaan yhteiskunta toimii. Poliitiikan tutkimuksen tulee, Grönlundin mukaan, pyrkiä positivistiseen tutkimusotteeseen ja tieteenihanteeseen. Tutkijan ei pidä mennä sanomaan, miten asioiden pitäisi olla, vaan tämän kaltainen "maailman parantaminen" on syytä jättää poliitikoille.

Anne Koski (ainoa kansainvälisen politiikan edustaja paneelissa) totesi, ettei politiikka ole enää muodissa ja tunnustautui samalla 70-lukulaiseksi, koska hänen mielestään politiikan tutkimuksella pitäisi voida edesauttaa politiikkaa. Poliitiikan tutkimuksen pitäisi haastaa politiikka ja poliitikot eli auttaa juuri Grönlundin kritisoidussa "maailman parantamisessa". Koski kuitenkin täsmensi, ettei hän tarkoita edesauttamisella politiikan ja poliitikoiden konsultointia.

Politiikan tutkimuksen tehtävän ja identiteetin ympärillä käydyssä keskustelussa kävi ilmi, että paneelistien kesken oli nähtävissä selkeä rintamalinja, joka samalla oli sukupuolijako. Paneelin miehet tuntuivat korostavan puheenvuoroissaan politiikan tutkimuksen objektiivisuutta ja sitä, että tutkijan tulee pitäytyä *tieteentekijän* roolissa lisäksi Grönlund kyseenalaisti tieteilijän ja asiantuntijan roolien vastakkaisuuden, hänen mielestään tutkija voi olla asiantuntijana kehittämässä poliittista päätöksentekoa, tuottaa tietoa, jolla poliitikot voivat "maailmaa parantaa". Paneelin naiset puolestaan korostivat sitä, että politiikan tutkimuksen pitää olla elämänläheistä, keskusteluun pitää osallistua, muttei pelkästään politiikan instituutioissa

asiantuntijana. Anne Kosken mielestä tutkijan tulisi osallistua myös yleiseen keskusteluun, mutta ei ainoaa totuutta julistavana asiantuntijana, vaan politiikan tutkijana, joka esittelee erilaisia vaihtoehtoisia kantoja. Sukupuolijako näkyi myös suhtautumisessa siihen mitä on se politiikka jota pitäisi tutkia. Selvimmin tästä aiheesta taittoivat peistä Grönlund ja Räsänen. Grönlundin mielestä politiikka on oma sektori, poliittiset instituutiot, joita tutkitaan. Räsänen puolestaan piti tutkittavana politiikkana kamppailuja, erilaisuuden tutkimista ja “aitoja” valintatilanteita.

Mitä politiikan tutkimuksen pitäisi tutkia?

Odotushorisontti tihentyi toiseen kysymykseen päästessä, kiitos alun erilinjaisten puheenvuorojen. Keskustelun pohjaksi puheenjohtaja esitteli joitakin sitaatteja *Politiikka*-lehtien vanhoista numeroista. Paneelistien piti kommentoida mm. Tatu Vanhasen käsitystä siitä, että politiikka on perimmältään instituutioissa käytävää resurssikamppailua ja Johanna Jääsaaren mielipidettä rahan haaskaamisesta vaalitutkimukseen.

“...[p]olitiikan tutkimuksessa olisi keskityttävä poliittisten instituutioiden puitteissa tapahtuvan resurssikamppailun selvittämiseen.” (Tatu Vanhanen, *Politiikka* 1988:1) sekä

“Mitä järkeä on vuosi vuodelta tuhata akateemisen tutkimuksen voimavaroja työlääseen, aikaavievään ja kalliiseen äänestyskäyttäytymis- ja vaalikampanjaseurantaan kun kuitenkin joudutaan päätyämään toteamukseen poliittisen kulttuurin alituisesta muutostilasta.” (Johanna Jääsaari *Politiikka* 1994:2).

Raunion mielestä politiikan tutkimuksen tutkimuskohteena ovat poliittiseen päätöksentekoon liittyvät asiat ja seikat, jotka selittävät miten poliittiset valinnat tehdään. Hän nosti keskeiseen asemaan poliittiset instituutiot ja niiden arvojen tutkimisen.

Räsänen jatkoi tässä yhteydessä ajatustaan, että politiikan tutkimuksen kenttää ei pidä tarkoin rajata. Oleellista olisi keskittyä tarkastelemaan eri piirteitä asioissa. Poliitiikan tutkimuksessa ei ole hänen mukaansa yhtä ydintä, vaan politiikkaa voisi tutkia keskittyen sen moninaisuuteen ja poliittiseen aspektiin erilaisissa ilmiöissä.

Grönlund totesi, Vanhasta mukailien, politiikan olevan pohjimmiltaan resurssikamppailua, joten tutkimuskohteiden yksiselitteinen jakaminen “hyviin” ja “huonoihin” on vaarallista tieteen vapaudelle. Grönlund jätti tutkimuskohteen subjektiivisen valinnan tutkijalle todeten tutkimuksen olevan legitiimiä niin kauan, kun tutkija pystyy perustelemaan tutkimuskohteensa poliittisuuden.

Koski näki keskeiseksi politiikan tutkimuksen tutkimuskohteeksi keskittymisen poliittisen todellisuuden ‘*vaikuttavaan todellisuuteen*’ ja sen merkitysjärjestelmien verkon vaikutukseen politiikan dynamiikkaan. Poliittis/rakenteelliset instituutiot eivät voi olla vain päätöksentekoa, koska sosiaalisina niissä vaikuttavat merkitykset, uskomukset ja odotukset. Koski mainitsi esimerkkeinään mm. johtajuuden, naiseuden ja valtiomieheyden, joissa sosiaalisuus instituutioissa näyttäytyy.

Itse vastauskierros ei täyttänyt ennakko-odotuksia - odotettuja konfrontaatioita ei ottanut syntyäkseen. Sen sijaan vapaassa keskustelussa paneelistit olivat melko lailla eri linjoilla. Lisäksi tässä avautui tilaisuus hieman moukaroida vanhemman tutkijakunnan mielipiteitä ja linjata omaa tutkimuksellista profiiliaan. Kosken mukaan politiikan tutkimuksen tulisi keskittyä muutamaasi polttaviin kysymyksiin, joita ovat 1. Miksi politiikka ei kiinnosta tai miksi se kiinnostaa niin vähän? 2. Mitä tarkoittaa politiikan medialisoituminen ja se, että kansan ja kansanedustajien väliin on tullut uusia ammattiryhmiä - konsultit, lobbarit ja toimittajat? 3. Valtion liudentumisen ongelma kansallisella ja kansainvälisellä tasolla?

Grönlundin korosti vaalien tutkimisen tärkeyttä, koska vaikka niitä onkin paljon tutkittu, ei silti ole olemassa teoriaa äänestämisestä. Lisäksi vaalitutkimuksessa tulee ottaa huomioon pitkät aikasarjat tutkittaessa vaaleja erityisesti suhteessa poliittisen kulttuurin väitettyyn jatkuvaan muutostilaan. Grönlundin mielestä mm. Jääsaaren havaitsema poliittisen kulttuurin ainainen muutostila on näköharhaa, koska esimerkiksi Suomessa neljän suurimman puolueen kannatus oli vuoden 1995 eduskuntavaaleissa liki sama kuin 1920-luvulla. Grönlundin mukaan tämä ei ole suinkaan sattumaa, vaan todiste siitä, ettei politiikka sinällään ole turbulenttia muutosvirtaa ja että siitä on löydettävissä empiirisiä yleistyksiä.

Räsänen mielestä esimerkiksi valtiota ei kannattaisi ottaa tutkimuksen kyseenalaistamattomaksi lähtökohdaksi. Hän totesi olevan hankalaa ottaa kansallisvaltio jonkinlaiseksi ylihistorialliseksi, luonnolliseksi normiksi, jonka puitteissa politiikkaa olisi tutkittava. Kansallisvaltio ei ole mikään luonnollinen *polity*, jota nyt pyrittäisiin kyseenalaistamaan. Ajatus suvereniteetista syntyi espanjalaisten 1500-luvun argumentaation sivutuotteena, kun Amerikan valloitusta legitimitoitiin. Raunio puolestaan käytti tilaisuutta hyväkseen murjaistakseen turvallisuuspolitiikan tutkimuksen olevan hänestä lähinnä puolitieteellisistä journalismia.

Miten politiikka pitäisi tutkia?

Paneelistien kannanotoista metodikysymykseen kävi selvästi ilmi, että tähän oli etukäteen ehkä huolellisimmin paneuduttu, siksi ihanan puhdaspiirteisiä metodologiaa koskevat mielipiteet olivat. Keskustelun aikana oli jo käynyt selväksi, että paneelistit edustivat hieman erilaisia tutkimusotteita. Toiset olivat enemmän empiristejä ja toiset olivat laajasti ottaen (jos kohta eri painotuksin) tulkinnallisen ja ymmärtävän tutkimusotteen puolestapuhujia, *postmodernisteja*, kuten Berndtson puheenjohtajan heijastamassa kommentissa toteaa:

“Suomalaiset tekstianalyttikot tuovat mieleen behavioralistit ja heidän vaatimuksensa tieteen yhdenmukaisuudesta. Erona on vain se, että kun behavioralistit halusivat löytää faktansa numeroiden avulla, tekstejä painottaessaan postmodernistit ovat ihmisiä, joiden mielestä kirjojen lukeminen on elämän suola... Maailmassa ei ole sotia eikä pankkikriisejä, vain diskursseja niistä...” (Erkki Berndtson, *Politiikka*, 1993:3).

Koski totesi Berndtsonin tekstintulkintaa koskevan kritiikin aiheelliseksi. Hänen mielestään on aivan sama ovatko tulkinnalliset merkit kirjaimia, numeroita vai jotain

muita, teksintulkinta tulee liittää yhteiskuntaan. Pelkkä tekstintulkinta sinällään ei ole tutkimustulos, se vaatii tuekseen teoriaa ja järkeilyä yhteiskunnallisesta kontekstista. Sekä luonnosta että yhteiskuntatodellisuudesta on löydettävissä kausaalisuutta. Syy-yhteydet saattavat olla myös merkityksissä. Silti Koski uskoo, että on olemassa politiikan tutkimuksenkin ulkopuolista ennustamatonta todellisuutta.

Räsänen otti omassa vastauksessaan kantaa tekstien ulkopuolista todellisuuden olemassaoloon. Hänestä esimerkiksi pankkikriisi oli ja sitä ei ollut. Tokihan pankkeja suljettiin ja ihmisiä irtisanottiin, kuitenkin hän ei tältä pohjalta lähtisi postuloimaan metafyyisistä entiteettiä nimeltä ‘pankkikriisi’. Sen sijaan pankkikriisi oli olemassa sikäli kuin siitä kriisinä puhuttiin ja tapahtumia sellaisena tulkittiin. Näin substantiaalinen ja retorinen taso kietoutuvat toisiinsa. Räsänen mielestä ilmiö kriisinä tuotettiin puheessa. Ilmiön olisi voinut tulkita toisinkin ja puhua vaikkapa uudelleenorganisoinnista, joka olisi antanut hänestä tapahtumille toisenlaisen sävyn ja merkityksen. Kriisistä puhuminen vaikutti siihen, miten ilmiö nähtiin.

Grönlund puolestaan totesi, että kausaalisten lainalaisuuksien etsiminen ja tutkiminen ovat tärkeitä. Hänestä ei ole kuin kaksi tieteellistä tapaa tehdä tutkimusta, induktio ja deduktio, ja yhteiskuntatieteillä on tässä suhteessa vielä paljon oppimista luonnontieteiltä. Grönlund kuitenkin jossakin määrin lievensi kantaansa toteamuksellaan, että koska politiikka on ihmisten toimintaa, niin yksilölliset variaatiot vaikeuttavat yleistysten tekoa ja täydelliset lainalaisuudet ovat lähes mahdottomia. Räsänen pankkikriisiesimerkkiin hän totesi, että kriisi oli objektiivinen ja koko ilmiöllä oli todellisuudessa havaittavia kausaalia suhteita, eikä vain diskursseja pankkikriisistä.

Raunion mielestä politiikan tutkimuksessa pitää keskittyä tieteellisen tutkimuksen laadun valvontaan, tieteen kriteerien täyttämiseen, kerätä empiirisiä aineistoja, joista vedetään yhteenvetoja. Hän myös ihmetteli joissakin piireissä vallitsevaa käsitystä siitä, että hypoteesit, muuttujat ynnä muut empiristisen tieteen työkalut koetaan “*vapaan ajattelun tappajina*”, sillä sitä ne eivät Rauniosta ole.

Metodologioiden paaluttamisen jälkeinen keskustelu oli koko paneelin parasta antia, jossa paneelistitkin jo hieman lämpenivät. Aluksi Koski puolusti Raunion kritikoimaa puolietieteelliseksi journalismiksi leimaamaa turvallisuuspolitiikan tutkimusta. Tätä tutkimusta on harjoitettu pääasiassa yliopiston ulkopuolisissa tutkimuslaitoksissa, joilla ei ole samanlaisia tieteellisiä tavoitteita kuin yliopistollisella tutkimuksella. Lisäksi ne tarjoavat työpaikkoja tohtoreille. Kosken mielestä valtio-oppikin voisi tämän tyyppisin järjestelyin luoda uusia akateemisia työtilaisuuksia. Räsänen puolestaan kannatti erilaisten koulukuntien ja tutkimussuuntien rinnakaineloa. Poliitiikka voidaan tutkia eri menetelmin, mutta tutkimuskohteen ehdoilla. Pitää vain kyetä perustelevaan tutkimukselliset lähtökohtansa. Räsänen sanoi kannattavansa tutkimuksessa perusteltua perspektiivisyyttä. Hänestä ei ole olemassa universaalia objektiivisuutta ja siksi myös tutkimuksen pitää olla eksplikoidusti subjektiivista ja tietoista omista perusteistaan.

Räsänen kommentit herättivät myös vastustusta. Raunio kannatti myös periaatteessa vuoropuhelun käymistä erilaisten tutkimussuuntien kesken, mutta näki tulkinnallisten metodien kannattajien olevan haluttomia avautumaan kritiikille. Erityisesti hän suomi

kahden “*Turku-Kuopio*” junaradan varressa sijaitsevan välipysähdyskaupungin politiikan tutkimuksen laitosten haluttomuutta rakentavaan keskusteluun, mikä johtaa Raunion näkemyksen mukaan politiikan tutkimuksen pirstaloitumiseen.

Grönlund puolestaan lähestyi aihetta hieman toisesta aspektista. Hän kyseenalaisti subjektiivisen tutkimusotteen, jota piti jopa vaarallisena tieteellisen tutkimuksen vapaudelle. Se johtaa helposti tutkimukseen, jota tehdään tilaajan eli maksajan ehdoilla. Hänestä objektiivisuus on arvo sinällään, samoin tieteen arvovapaus, koska vaarallisimpia ovat tutkijat, jotka naamioivat mielipiteensä näennäisen tieteellisyyden taakse. Tilaustutkimuksessa on vaarana, että tutkija ei uskalla esittää maksajan kannalta ei-toivottuja tuloksia, mikä heikentää tutkijan itsenäisyyttä. Lisäksi, jos tutkimus on hyvin eriytynyttä ja pirstaleista, se johtaa helposti tieteenalan pysyvään kahtijakoon. On olemassa vaara, että tietäntyyppistä tutkimusotetta aletaan suosia rahoituksellisesti. Tutkimusrahoituksesta tulee täten tiedepoliittinen käsikassara, jonka iskut jakavat politiikan tutkimuksen kentän a- ja b-luokan tutkijoihin rahoitus- ja sitä myöten myös tutkimusmahdollisuuksien suhteen.

Räsänen vastasi Grönlundin ja Raunion esittämään arvosteluun toteamalla, että subjektiivinen tai perspektivistinen tutkimus ei ole automaattisesti tilaustutkimusta tai omien mielipiteiden naamiointia tieteen kaapuun. Pikemminkin se on teoreettista ajattelua, tapaa suhtautua tutkittaviin ilmiöihin, jossa tutkijalla on oma erityinen positionsa. Koski puolestaan halusi, etteivät tieteenalajaot saisi olla ongelma tai este avoimelle keskustelulle tai tapa ohjata tutkimusrahoitusta tiettyyn suuntaan. Lisäksi hän totesi, että hänen oman oppialansa, kansainvälisen politiikan, eriytyminen politiikan tutkimuksesta erilliseksi tutkimusalakseen oli aikoinaan poliittinen kamppailu, se oli kamppailua tutkimussuuntauksen elintilasta. Oppiainejako on ollut tutkimusrahoituksellinen rahasampo ja osaltaan parantanut koko tieteenalan rahansaantia.

Mitä ongelmia liittyy politiikan tutkimuksen käytäntöihin

Tätä kysymystä puheenjohtaja halusi aluksi käsiteltävän sukupuoliteeman kautta ja esitti Kari Palosen (Politiikka, 1988:1) mielipiteen siitä, että politiikan tutkimuksen aihmisissä ei tiukasti rajaten ole yhtään naista. Tämä seikka juontuu Palosen tulkinnassa tieteenalaan sisäänrakennusta herraseuraisuudesta. Grönlundin mielestä naisia pitäisi olla enemmän politiikan tutkijoina. Häntä kuitenkin harmitti se tapa, miten sukupuolet esitetään yhtenäisinä, monoliittisinä köntteinä. Nykytilanteessa Grönlund ei näe sukupuolijakaumaa niin merkittävänä erottelijana kuin sukupolvikysymystä. Grönlundin mukaan ystävyys- ja ammattisuhteet toimivat eri mekanismilla kuin karkea jako sukupuoliin. Häntä ärsytti puhe miehistä yhtenäisenä ryhmänä. Grönlund kieltäytyi kunniaa saada kantaa edellisten miessukupolvien syyllisyyttä harteillaan vain siksi, että sattuu olemaan mies. Joka tapauksessa hän piti rohkaisevana sitä, että naiset yhä enemmän hakeutuvat tutkijanuralle. Näin ajan kuluessa voitaisiin päästä tilanteeseen, jossa virantäyttö ei olisi leimallisesti sukupuolikysymys, vaan pätevyys ratkaisee sen, kuka viran saa.

Koski oli samoilla linjoilla kuin Grönlund, mitä tulee nuorten miesten syyllistämiseen naisprofessorien vähäisyydestä. Sukupolvikysymyksen lisäksi hän nosti koulukuntadiskriminaation erontekijäksi politiikan tutkijoiden keskuudessa.

Tiedepoliittisin perustein Koski kuitenkin vaati perustettavaksi virkoja, jotka toisivat sukupuolitutkimuksen näkökulman sisällöllisenä alana virkarakenteeseen. Viran sisällä painotukset pitää jättää avoimiksi eli viran tehtäväkuvaus ei saisi olla tiukasti määritelty.

Virallisen paneelikeskustelun lopuksi puheenjohtaja Herne halusi avata horisontteja tulevaan esittäen kysymyksen, mikä mahtaisi olla tärkein yksittäinen muutos, minkä paneelistit toivoisivat suomalaisessa politiikan tutkimuksessa tapahtuvan.

Raunio etenkin halusi rohkaista tutkijoita julkaisemaan kansainvälisissä aikausjulkaisuissa ja ulkomaisilla kustantajilla sekä osallistumaan kansainvälisiin seminaareihin ja kansainvälisiin keskusteluihin. Räsänen ei halunnut nimetä yhtä asiaa, jonka haluaisi muuttaa, vaan hänestä muutokset ovat vähittäisiä ja tapahtuvat kaiken aikaa tai ne saattavat tulla suurina hyppäyksinä. Tilanteiden ennakoimattomuus ja yllätyksellisyys tekee turhaksi muutostoiveiden nimeämisen etukäteen, muutoin kuin sellaisina suunnitelmina, joita on tilanteen mukaan valmis revisoimaan. Hän toivoi, että tutkittaisiin politiikkaa avoimin mielin ja katsottaisiin, mitä maailma eteen tuo. Grönlund halusi lisätä tutkijoiden liikkuvuutta ulkomailla. Tärkeimpänä yksittäisenä muutoksena hän kuitenkin piti määrätietoista panostamista tilastollisten metodien hallintaan niin opiskelu- kuin tutkijakoulutusvaiheessa. Hänen mielestään on selvä puute, että Suomessa on niin kovin vähän kvantitatiivisessa analyysissä vahvoja professoreita. Koski halusi kansainvälisen ulottuvuuden lisäämisen lisäksi myös sopimuskiellon virkojen kutsumusmenettelyyn, jotta hakukilpailu lisääntyisi ja olisi tasapuolisempaa.

Paneelin jälkeen piti yleisön päästä hiillostamaan paneelisteja, vaan kuinka kävi? Kunnianarvoiset politiikan tutkimuksen instituutioituneet viranhaltijat eivät (yhtä poikkeusta lukuunottamatta) antaneet viisauden helmien virrata huuliltaan, eivätkä älynsä kirikkaalla tuikkeella valaisseet nuoremman polven pimeää korpivaellusta. Paneelin alussa professori Matti Wiberg kyllä yritti kommentoida Iisa Räsänen aloituspuheenvuoroa, mutta puheenjohtaja Herne suitsi moisen yrityksen. Tiedä sitten pitäisikö olla ylpeä nuoremman polven aktiviteetista, koska sekin jäi yhteen. Henri Vogt oli huomannut, että sanaa intellektuelli ei oltu paneelissa mainittu kertaakaan. Hänestä yhteiskunnallinen tai yhteiskunnalla argumentointi on huolestuttavaa. Hyvää argumentointia on sellainen, joka intellektuaalisesti puolustaa pluralismia ja vaihtoehtoja. Tutkimus, joka pohjautuu pluralismiin argumentaation lähtökohtana ja argumentoinnin oikeutuksen puolustajana, on hyvää. Lisäksi tutkimuksen tiedonintressin pitää olla suhteessa yhteiskuntaan - ei päinvastoin- ja tutkimuksellisten perspektiivien suhteessa toisiin perspektiiveihin. Vogtin kommenttiin vastattiin mm. siten, että paneelisti Raunio ei mieltänyt itseään intellektuelliksi, vaan tutkijaksi ja että hyvä tutkimus on sellaista, joka on suhteessa ja sidoksissa vallitsevaan todellisuuteen. Toisaalta taas todettiin (Räsänen), että tärkeää politiikan tutkimuksessa on pyrkiä kriittiseen, läpiajattuun tutkimusotteeseen ja pyrkiä suhteuttamaan tutkimukselliset valinnat omaan ajatteluun ja muihin perspektiiveihin samasta tutkimuskohteesta.

Etabloituneen tutkijakunnan ainokaisen kommentin käytti Niilo Kauppi, joka pragmaattisesti nosti rahoituskysymyksen esille todeten mm., että se ratkaisee kenelle tutkimusta tehdään ja että kysyntä määrää myös politiikan tutkimuksen sisällön. Grönlundin mielestä kysymys oli hyvä. Hänestä tutkimus saattaa olla liiaksikin

ulkopuolisen rahoituksen armoilla, jos perustutkimuksen resurssit ovat rajallisia. Koski näki ongelman hieman toisaalla. Rahoitusongelmat eivät liity pelkästään tilaustutkimuksiin, vaan ulottuvat Kosken mielestä koko tiedeyhteisöön. Tarvittaisiin avointa kilpailua ja tiedeyhteisön avautumista, koska nykyhetkellä rahoittajalle ei ole markkinoita suljetussa tiedeyhteisössä, yliopiston ulkopuolinen rahoittaja ja tutkija eivät kohtaa. Räsänen puolestaan totesi tilaustutkimusten vaaran piilevän siinä, että niillä pyritään yksisilmäiseen hyödyntavoitteluun ja ignoroidaan tutkimuksen kriittinen arvo ja vaihtoehtojen etsiminen. Jos vasiten tavoitellaan vain hyötyä, luovuuden ja tarkoittamattomien seurausten yllätykselliset edut jäävät helposti huomaamatta.

Mitä paneelista jäi käteen

Paneelissa nuoren tutkijapolven piti selvittää, mitä suomalaiselle politiikan tutkimukselle kuuluu ja minne se on menossa. Keskustelusta jäi kuitenkin vaikutelma, että juuri tätä ei kyetty ratkaisemaan. Paneelistit olivat kyllä varsin hyvin valmentautuneet puolustamaan omia metodisia valintojaan ja tutkimuksellisia otteitaan, tulevaisuuden visiointi jätettiin suosiolla vähemmälle huomiolle. Poliitiikan tutkimuksen suunta, samoin kuin visiot menosuunnasta olivat paneelisteille hämärän peitossa. Oikeastaan ainoat paneelistit, jotka hämäryyttään edes jollakin tavoin pystyivät valaisemaan olivat Koski ja Grönlund. Kumpaisellakin oli joitakin konkreettisia ehdotuksia siitä, miten politiikan tutkimusta voitaisiin kehittää.

Liekö sattumaa vai oman tulevaisuuden varmentamista, että nämä ehdotukset koskivat virkajärjestelyjä, uusien akateemisten työpaikkojen luomista, tutkimusrahoituksen lisäämistä sekä panostamista menetelmälliseen opetukseen (eli lisää työpaikkoja opetukseen siis). Nuoremmalle tutkijapolvelle hyvinkin tutusta epätyypillisten työsuhteiden horisontista ymmärtää hyvin ja sympatiseeraa vaatimuksia tutkimusmäärärahojen ja -virkojenkin lisäämisestä. Huoli tulevista työpaikoista on aiheellinen, koska tuntuu siltä, että yhteiskunta, tai valtio, on kyllä innokkaasti jatkokouluttamassa ihmisiä, mutta ei ole huomionnut käsiin räjähtävää tohtoritulvaa ja sen työllistymistä. Vaikuttaa siltä, että virallinen tiede- ja koulutuspolitiikka reagoi vasta vallitseviin ongelmatilanteisiin. Post-doc-ohjelmien suunnittelu aloitetaan vasta siinä vaiheessa, kun tohtoreista on niin suuri ylitarjonta, että normaalit työmarkkinat eivät sellaista kykene nielemään.

Paneelisteilta jäi myös selvittämättä, miten nykyinen tutkijakaarti oikeastaan eroaa aikaisemmasta. Samoja tai samantyyppisiä metodikiistoja on käyty aiemminkin ja sama haluttomuus ymmärtää toisen tutkijan erilaisia lähtökohtia näyttävät puuttuvan tämänkin päivän tulevaisuuden tekijöiltä. Onko asia sitten niin lohduttomasti kuin mitä Jääsaari eräässä kommentoitavassa mielipiteessään toteaa:

“Onko kukaan pannut merkille, että alalle aivan viime vuosina rekrytoidut nuoret tutkijanalut muistuttavat professoreitaan paitsi tutkimussuuntautumiseltaan, myös useimmiten sukupuoleltaan?” (Johanna Jääsaari, Poliitikka, 1994:2).

Tutkijat käyvät *teit’ isäin ja äitein astumaan, samaa uraa aina vaan*. Etenkin politiikan tutkimuksen metodeja puiva keskustelu paneelissa vaikutti jumittuvan metodologisiin juoksuhautoihin, oman kapean kaistaleen dogmin puolustamiseksi.

Turun paneelissa oli nähtävissä jako empiristiseen ja tulkinnalliseen linjaan ja objektivistista tieteenihannetta kannattava tutkimusote ja subjektiivista ontologiaa korostava tutkimusote. Miesten edustajiksi oli sattunut empiristi ja positivist, jotka molemmat jakoivat objektivistisen tieteenideaalin ja naisten edustajiksi tulkinnallisyymmärtävän metodin kannattaja ja tulkinnallinen perspektivist. Onneksi elävässä elämässä suhtautuminen tutkimuksellisiin metodologioihin ja sen *oikean tutkimusotteen* valitseminen ei noudata paneelissa esiintulleita sukupuolijakoja. Toivoa sopisi, että nuorempi polvi kykenisi kunnioittamaan erilaisia tutkimuksellisia lähtökohtia ja uskaltautuisi nousemaan - osin itse, osin vanhemman tutkijoiden kaivamista - juoksuhaudoista. Paneelin perusteella tähän on ainakin potentiaalia, puhunnan tasolla kaikki paneelistit kannattivat eri koulukuntien vuoropuheluyhteyksien lisäämistä. Eräs tapa saada elävää ja vuorovaikutteista dialogia eri koulukuntien kesken on juuri tämän kaltaiset paneelit. Näitä pitää siis saada lisää, mutta aihealueiltaan rajatumpina.

Summa Summarum: Paneelikeskustelu oli ongelmallisessa mielessä ajaton eli se ei oikein alkanut mistään, eikä päättynyt mihinkään. Kiinnittyminen tieteenalan traditioon oli heikko - ei selvinnyt miten tähän tilanteeseen politiikan tutkimuksessa on tultu ja minne mennään. Paneelin ongelma oli, että kun ei analysoitu tieteenalan sisäisiä muutuskulkuja, niin puuttui pohja, jolta visioida sitä mihin suuntaan ollaan menossa. Liikkeen taju ja suunta jäi tavoittamatta. Puheiden sisällöksi jäi spekulointia tieteenalan eriytmisestä ja pirstaloitumisesta.

Paneelistien puolustukseksi pitää todeta, että annettu tehtäväkin oli kohtuuton. Poliitiikan tutkimuksen menosuunta kun on varmaan useimmille epäselvä. Paneelistit näyttivät kuitenkin varsin yksituumaisesti sisäistäneen Berndtsonilta siteeratun käsityksen:

“Tieteenalalla ei enää näytä olevan edes yhteistä menneisyyttä, puhumattakaan yhteisestä tulevaisuudesta.” Berndtson, Poliitiikka, 1993:3.

Tieteenalan eriytmiseen sen sijaan suhtauduttiin eri tavoin. Yhtäältä se nähtiin uhkana ja tieteenalan sisäistä kahtiajakoa lisäävänä, mikä ikävällä tavalla monimutkaistaa tutkimusrahoitustilannetta. Toisaalta tutkimussuuntien eriytyminen nähtiin politiikan ilmiön tutkimusta rikastavana perspektiivien pluralismina. Toivottavaa olisi, että mainittu tieteenalan eriytyminen hyödyttäisi politiikan ilmiön monipuolista ja laadukasta tutkimista, ja että pelko tutkimusrahoituksen niukkenemisestä ja epätasaisesta jakamisesta kilpistyisi yhtenäisenä esiintyvän pluralistisen tieteenalan puolustukseen.

Huonointa paneelissa oli liiallinen *sitatologia* eli liiallinen sitoutuminen etabloituneitten tutkijoiden kannanottojen kommentointiin ja siitä johtuva keskustelun vähäverisyys. Parasta oli paneelistien erilaisuus, joka parhaimmillaan näkyi keskustelullisena rikkautena, etenkin jos keskustelijat seisoivat sanojensa takana. Silti ajoittaista näkökulmien lähentymistäkin oli havaittavissa. Tällaisina hetkinä olin iloinen siitä, että sain olla seuraamassa paneelia. Nautin kyvykkäiden nuorten tutkijoiden sanallisista kamppailuista tiukan asiallisen puheenjohtajan johdolla. Kiitos.